

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Οι λέξεις της χρονιάς»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΕΦΕΡΛΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Οι λέξεις της χρονιάς

Δημιουργός

Παναγιώτα Σεφερλή

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Ιανουάριος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

1η ενότητα: Η Είδηση: Θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση σχετικά με τα ΜΜΕ. Λεξιλόγιο σχετικά με τις λέξεις-φράσεις που αναδεικνύονται στα ΜΜΕ και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4-5 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας εξοπλισμένη με διαδραστικό πίνακα ή υπολογιστή με προβολικό, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: wiki ή ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Όσον αφορά στις γνώσεις για τη γλώσσα, θεωρούμε ως προϋπόθεση την εξοικείωση των μαθητών με κειμενικά είδη που εμφανίζονται στα ΜΜΕ, έντυπα και ψηφιακά, όπως είναι το άρθρο. Ως προς τους γραμματισμούς, θα βοηθήσει προηγούμενη εξοικείωση των μαθητών με τα λογισμικά επεξεργασίας και παρουσίασης κειμένου και το κοινωνικό λογισμικό wiki. Όσον αφορά στον εκπαιδευτικό, είναι απαραίτητη η συνολική εποπτεία της ενότητας, αλλά και η εξοικείωση με λογισμικά του Web 2.0, όπως το ιστολόγιο ή το wiki.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Την τελευταία δεκαετία, στο τέλος κάθε ημερολογιακού έτους, εμφανίζονται στο διαδίκτυο ιστοσελίδες με λίστες λέξεων και φράσεων που αναδείχθηκαν ως οι δημοφιλέστερες για τη χρονιά που μόλις εκπνέει. Διερευνώντας οι μαθητές σε επίπεδο ομάδας σχετικές ιστοσελίδες, συνθέτουν τα δικά τους άρθρα για τις λέξεις-φράσεις του 2013, στα οποία εκτός από τη/τις σημασία/ες, εκφράζουν τον προβληματισμό τους για το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον που τις ανέδειξε. Με το πέρας της συγγραφής και της διόρθωσης από τον εκπαιδευτικό, ένας εκπρόσωπος από κάθε ομάδα αναλαμβάνει, από κοινού, να συνθέσει μια παρουσίαση με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εργασία των ομάδων, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για συζήτηση στην ολομέλεια.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η προσέγγιση του λεξιλογίου λαμβάνει υπόψη της σύγχρονες θεωρητικές παραδοχές για τη διδασκαλία της γλώσσας που αντιμετωπίζουν τη γλώσσα ολιστικά και θέτουν το κείμενο –και όχι τη λέξη– στο επίκεντρο της διδασκαλίας. Η συγκεκριμένη πρόταση-προσέγγιση εστιάζεται στην ανάπτυξη στρατηγικών που βοηθούν τους μαθητές να αντιληφθούν το σύνθετο και πολυεπίπεδο χαρακτήρα της γλώσσας και τη σχέση της με την κοινωνική πραγματικότητα, μέσω της ανάγνωσης και παραγωγής αυθεντικών κειμένων, και όχι στην ανάπτυξη επιμέρους δεξιοτήτων μέσω αποπλαισιωμένων λεξιλογικών ασκήσεων (Κωστούλη 2001).

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας δεν αντιμετωπίζονται τόσο ως υποστηρικτικό μέσο υλοποίησης των σύγχρονων γλωσσοδιδακτικών αντιλήψεων όσο, κυρίως, ως μέσο που μεταβάλλει θεαματικά το τοπίο της επικοινωνίας και δημιουργεί νέα κειμενικά-επικοινωνιακά δεδομένα (Κουτσογιάννης 2010). Η γλώσσα εξετάζεται σε συνάφεια με τα νέα αυτά δεδομένα: οι λέξεις-φράσεις της χρονιάς (και κάθε χρονιάς) δεν προκύπτουν εν κενώ. Δημιουργούνται νέες, αλλάζουν ή διευρύνουν τη σημασία τους οι ήδη υπάρχουσες, για να αποτυπώσουν ακριβώς αυτά τα δεδομένα. Επιπλέον, τα νέα μέσα, όπως το διαδίκτυο και οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης, διακινούν με ταχύτητα τις λέξεις αυτές και συμβάλλουν σημαντικά στη δημοτικότητά τους. Τέλος, ο υπολογιστής αξιοποιείται ως μέσο πρακτικής γραμματισμού, μεταβάλλοντας τα επικοινωνιακά δεδομένα της τάξης και του μαθήματος.

Ως προς την οργάνωση της τάξης και τη μαθησιακή διαδικασία προβλέπονται κονστрукτιβιστικού τύπου προσεγγίσεις (Σεφερλή 2013).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Λέξεις και φράσεις γραμμένες στους τοίχους, τους πραγματικούς και τους ηλεκτρονικούς, στα θρανία, στις προσόψεις σχολείων και κτηρίων· λέξεις και φράσεις που επαναλαμβάνονται στα ΜΜΕ και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και που δημιουργούν ποικίλες αντιδράσεις και συνειρμούς. Το φαινόμενο που καλούνται να διερευνήσουν οι μαθητές συνδέεται με τις εμπειρίες και τον κόσμο τους και αποτελεί αφορμή για:

- Να αναρωτηθούν σχετικά με τους μηχανισμούς γένεσης, ανάδειξης, επιβολής και προβολής αυτών των λέξεων-φράσεων, την τροποποίηση της σημασίας τους (εφόσον συχνά πρόκειται για ήδη γνωστές), τον συνδυασμό τους στον συνταγματικό άξονα, τις συνυποδηλώσεις τους, τις επιρροές από άλλες γλώσσες και πολιτισμικά πρότυπα.
- Να εντάξουν αυτές τις λέξεις-φράσεις στο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό περιβάλλον, το οποίο τις ανέδειξε, και να προβληματιστούν για τα πρότυπα και τις στάσεις ζωής που αυτές συνυποδηλώνουν.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Η γλώσσα προσεγγίζεται ως ζωντανός οργανισμός που διαρκώς εμπλουτίζεται και μεταβάλλεται σε σχέση με την πραγματικότητα, την οποία εκφράζει αλλά και διαμορφώνει. Οι λέξεις και οι φράσεις δεν αποτελούν αποπλαισιωμένες οντότητες. Η γλώσσα, ως φορέας ιδεολογίας, αποτελεί όχημα για την ανάγνωση αυτής της πραγματικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα αναμένουμε από τους μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με τους μηχανισμούς νοηματοδότησης των λέξεων-φράσεων και την έννοια του περικείμενου εντός του οποίου αυτές κατασκευάζονται, αναδιαμορφώνονται, προβάλλονται ή απαξιώνονται.
- Να συνθέσουν τα δικά τους κείμενα (άρθρα και παρουσίαση συμπερασμάτων), εντάσσοντας σ' αυτά τις υπό διερεύνηση λέξεις-φράσεις και αποτυπώνοντας τον προβληματισμό τους για τη σχέση γλώσσας - κοινωνίας.

Γραμματισμοί

Η διερεύνηση του θέματος συνδέεται με τον ρόλο των ΤΠΕ στη διαμόρφωση ενός νέου επικοινωνιακού τοπίου, εντός του οποίου αναδιαμορφώνεται και ανασηματοδοτείται η γλώσσα. Πολλές νέες λέξεις γεννιούνται ή παλιές αποκτούν νέα σημασία για να εκφράσουν ακριβώς αυτές τις αλλαγές στο επικοινωνιακό τοπίο. Από την άλλη η έκφραση στους τοίχους –και γενικότερα σε δημόσιους χώρους– είναι μια παλιά ιστορία· το ενδιαφέρον είναι πώς επαναλαμβάνεται τώρα στις ιστοσελίδες και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης· με ποιες ταυτότητες χρηστών, πρακτικές και πρότυπα ζωής συνδέεται. Συνεπώς, οι μαθητές καλούνται:

- Να εξετάσουν τη δυναμική των τεχνολογικών εργαλείων και των αντίστοιχων περιβαλλόντων στη διαμόρφωση νέων γλωσσικών, κειμενικών και επικοινωνιακών δεδομένων.
- Να περιγράψουν αδρά τα δεδομένα αυτά και να αναπτύξουν κριτικό λόγο σχετικά με τη διείσδυση της μηχανής και της τεχνολογίας σε όλες τις εκφάνσεις του βίου, δημόσιου και ιδιωτικού και της αλληλεπίδρασης ανάμεσά τους.
- Να αξιοποιήσουν με λειτουργικό τρόπο τα νέα μέσα (επεξεργαστή κειμένου, λογισμικό παρουσίασης, διαδίκτυο, Web 2.0) για τη σύνθεση των κειμένων τους (προσδίδοντας σε αυτά και πολυτροπικά χαρακτηριστικά) και τη δημοσιοποίησή τους.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές καλούνται να εργαστούν σε ομάδες, να διερευνήσουν και να συνθέσουν από κοινού και να μοιραστούν τα αποτελέσματα της εργασίας τους και τον προβληματισμό τους τόσο στο πλαίσιο της ομάδας όσο και στο πλαίσιο της ολομέλειας. Αναμένουμε λοιπόν:

- Να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης.

- Να εκφέρουν λόγο, προφορικό και γραπτό, σχετικά με το υπό διερεύνηση θέμα. Ο λόγος τους τίθεται στο επίκεντρο της διδασκαλίας και αυτό προϋποθέτει μία παιδαγωγική στάση στήριξης, ενθάρρυνσης και εμπιστοσύνης του εκπαιδευτικού προς τους μαθητές του.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Τις τελευταίες μέρες κάθε έτους ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες ιστοσελίδες δημοσιεύουν στατιστικά αφιερώματα και λίστες με τις λέξεις και τις φράσεις που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της χρονιάς στα καθημερινά δελτία των ειδήσεων, στον αχανή χώρο του διαδικτύου και στις μηχανές αναζήτησης, στις σελίδες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, στους τοίχους των δημόσιων κτηρίων κτλ. Οι μαθητές τις ακούν και τις διαβάζουν· πολλές από αυτές τις εντάσσουν στο λεξιλόγιό τους και τις αξιοποιούν ποικιλοτρόπως. Συνθήματα στους τοίχους, αναρτήσεις σε ιστολόγια, στο [Facebook](#) και στο [Twitter](#), άρθρα, γελοιογραφίες και άλλα κειμενικά είδη τις προβάλλουν και τις σχολιάζουν. Τα παραπάνω μπορεί να αξιοποιήσει ο εκπαιδευτικός ως αφορμές για να εισαγάγει τους μαθητές στο κλίμα του σεναρίου. Ακόμα και η διδασκαλία του διηγήματος του Δημοσθένη Βουτυρά, *Παραρλάμα*, που προβλέπεται στην αντίστοιχη τάξη, μπορεί να αξιοποιηθεί με στόχο τον προβληματισμό των μαθητών για τον συσχετισμό των λέξεων-φράσεων με το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον που τις παράγει και τις αναδεικνύει.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο προϋποθέτει τη διδασκαλία της 1ης ενότητας (Η Είδηση). Εκτός από τα προτεινόμενα θέματα για συζήτηση και έκφραση-έκθεση σχετικά με τα ΜΜΕ, μπορεί να συνδεθεί με τη διδασκαλία του λεξιλογίου. Ωστόσο, δεν αντιμετωπίζει τις λέξεις-φράσεις αποκομμένες από το ευρύτερο περιβάλλον, όπως φαίνεται να συμβαίνει στις

σχετικές σελίδες του σχολικού βιβλίου (σ. 23-25, 54-55). Αντίθετα, γίνεται μια προσπάθεια να αναμορφωθεί και να ανανεωθεί τόσο ο τρόπος προσέγγισης του λεξιλογίου (με την ένταξη των λέξεων στο περικείμενό τους) όσο και το λεξιλογικό υλικό (με τη διαπίστωση ότι το σχολικό βιβλίο έχει γραφεί δεκαετίες πριν και δεν δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να παρακολουθούν την εξέλιξη των λέξεων και της γλώσσας γενικότερα σε σχέση πάντα με την πραγματικότητα που αποτυπώνει αλλά και συχνά κατασκευάζει).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται κυρίως ως μέσα πρακτικής γραμματισμού. Ειδικότερα: α) Το διαδίκτυο και οι σχετικές ιστοσελίδες προσφέρονται για την αναζήτηση, ανάγνωση και επεξεργασία της πληροφορίας, ωθώντας τους μαθητές στην ανάπτυξη αναγνωστικών δεξιοτήτων που σχετίζονται και με τις ιδιαιτερότητες των νέων μέσων. β) Ο επεξεργαστής κειμένου, κατά κύριο λόγο, για την παραγωγή των κειμένων, συμπεριλαμβανομένων και των δυνατοτήτων του εργαλείου για εισαγωγή εικόνας, ορθογραφικό έλεγχο και παρακολούθηση αλλαγών. Μπορούν, ωστόσο, αν η τάξη το επιθυμεί, να αξιοποιηθούν και πιο δυναμικά περιβάλλοντα του Web 2.0, για την οπτικοποίηση της πληροφορίας όπως το [Wordle](#), το [Infogr.am](#), το [Toondoo](#) κτλ. Επιπλέον, ως χώροι δημοσιοποίησης του υλικού, προσφέρονται τα ιστολόγια και τα wikis (Σεφερλή ό. π.).

Κείμενα

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Άρθρα/μελέτες

[Η λέξη της χρονιάς](#), άρθρο του Oxford Dictionary για τη δημοφιλέστερη λέξη του 2013.

[Top Word of 2013: '404' followed by fail!, hashtag, @pontifex, and The Optic](#), έρευνα του Global Language Monitor.

[Σαξές στόρι, η λέξη του 2013!](#), άρθρο δημοσιευμένο στο ιστολόγιο του Σαραντάκου.

[Γκραν σουξέ, ακόμα πληρώνουμε](#), άρθρο για τη δημοφιλέστερη φράση της χρονιάς σύμφωνα με το ιστολόγιο του Σαραντάκου.

[Η λέξη της χρονιάς](#), άρθρο στο ιστολόγιο Protagon.gr.

Βιβλία

Στέφανος Τσιτσόπουλος, Flâneur, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ιανός, 2010, σ. 27.

Alice Munro, Μ' αγαπάει δεν μ' αγαπάει, εκδ. Μεταίχμιο, σ. 81-82.

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου:

[Παραλλάμα](#), διήγημα του Δ. Βουτυρά που ανθολογείται στα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση: Εισαγωγική (1 ώρα), ολομέλεια, αίθουσα εξοπλισμένη με διαδραστικό πίνακα ή με υπολογιστή και προβολικό, αναζήτηση στο διαδίκτυο (1 ώρα), εργασία σε ομάδες, εργαστήριο πληροφορικής ή αίθουσα εξοπλισμένη με υπολογιστές ισάριθμους με τις ομάδες:

Ένα ή περισσότερα από τα παραπάνω κείμενα μπορούν να δοθούν ως κείμενο/α αφετηρίας του προβληματισμού των μαθητών. Μία λέξη-φράση που αναγράφεται στους τοίχους, υλικούς και ψηφιακούς, «λέει» συνήθως περισσότερα από αυτό που αρχικά σημαίνει. Μας «λέει», για παράδειγμα κάτι για τα κίνητρα αυτών που την έγραψαν, μας «λέει» κάτι για την ταυτότητά τους, μας «λέει» κάτι για το περιβάλλον που την ανέδειξε, τη χρονική στιγμή και την κοινωνία. Ιδιαίτερα, οι λέξεις-φράσεις που υιοθετούνται και αναπαράγονται από τους περισσότερους παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την σύνδεσή τους με το ευρύτερο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό περιβάλλον, όχι μόνο για την πραγματικότητα που αποτυπώνουν, αλλά και για τους ίδιους τους χρήστες των λέξεων καθώς και για τους χώρους στους οποίους δημοσιοποιούνται (τοίχοι κτηρίων, ΜΜΕ και μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Ο αρχικός αυτός προβληματισμός καλό είναι να συνοδεύεται με προβολή εικόνων στον διαδραστικό πίνακα ή στην οθόνη του προβολικού.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους μαθητές για τη διαδικασία και το τελικό προϊόν του σεναρίου. Θέτει το πρόβλημα προς επίλυση (Mayer 1992), λ.χ., τη δημιουργία ενός αφιερώματος για τις λέξεις-φράσεις της χρονιάς, και συζητά μαζί τους για τη διαμόρφωση των ομάδων και τις δραστηριότητες. Εφόσον ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να δώσει έναν πιο ανοιχτό χαρακτήρα στο σενάριο, να μην καθορίσει δηλαδή εκ των προτέρων όλα τα βήματα, μπορεί, εφαρμόζοντας την πρακτική της ιδεοθύελλας, να καταγράψει στον πίνακα τις ιδέες-προτάσεις των μαθητών για την πορεία της εργασίας, τα είδη των παραγόμενων κειμένων και τον χώρο δημοσίευσής τους. Για τη διαμόρφωση των ομάδων, οι προτιμήσεις και οι δεξιότητες των μαθητών, το δυναμικό και οι συσχετισμοί στο πλαίσιο της ομάδας είναι στοιχεία που πρέπει ο εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του. Ο αριθμός των ομάδων θα εξαρτηθεί και από τις προτιμήσεις των μαθητών αλλά και από τους διαθέσιμους σταθμούς εργασίας. Μία τυπική τάξη των 25 μαθητών, με διαθέσιμο το εργαστήριο της πληροφορικής και τον συνήθη αριθμό των 12 υπολογιστών, μπορεί να καταταχθεί σε 12 διμελείς ή τριμελείς ομάδες. Ο εκπαιδευτικός, γνωρίζοντας καλά τις δεξιότητες των μαθητών του, μπορεί να προχωρήσει στις κατάλληλες βελτιωτικές παρεμβάσεις και ανασχηματισμούς, αν κρίνει ότι σε κάποιες ομάδες θα υπάρξουν δυσλειτουργίες.

Τη δεύτερη ώρα, οι ομάδες παίρνουν τη θέση τους στους σταθμούς εργασίας και ασχολούνται με την επεξεργασία σχετικών με το θέμα ιστοσελίδων, οι οποίες αναγράφονται στο αντίστοιχο με τη φάση φύλλο εργασίας. Σκοπός είναι, αφού επισκεφθούν τις προτεινόμενες ιστοσελίδες, μελετήσουν το υλικό τους, κρατήσουν σημειώσεις και καταλήξουν στις λέξεις-φράσεις που τους φαίνονται ενδιαφέρουσες, να συζητήσουν στην ομάδα τους και να καταλήξουν στη λέξη-φράση για την οποία επιθυμούν να γράψουν. Ο υπόλοιπος χρόνος –αν υπάρξει– μπορεί να διατεθεί για την αναζήτηση στο διαδίκτυο πληροφοριών, ειδήσεων, εικονιστικού και άλλου υλικού που κρίνουν σημαντικό για τη σύνθεση του άρθρου τους.

Η συγκεκριμένη δράση στο εργαστήριο αποσκοπεί στην εξοικείωση των μαθητών με γραμματισμούς σχετικά με την αναζήτηση, γρήγορη ανάγνωση και εντοπισμό της κατάλληλης πληροφορίας, αξιολόγηση και επεξεργασία αυτής. Θεωρούμε ως προϋπόθεση την προηγούμενη εξοικείωση των μαθητών με τη διαδικασία των διαγραμμάτων-σημειώσεων και σε έντυπο και σε ψηφιακό υλικό. Η παρουσία του εκπαιδευτικού, στο στάδιο αυτό, είναι διακριτική· παρεμβαίνει και υποστηρίζει εφόσον του ζητηθεί ή διαπιστώσει δυσκολίες και κωλύματα.

Στο αντίστοιχο φύλλο εργασίας δίνονται κάποιες οδηγίες για την υποστήριξη των μαθητών σχετικά με την καταλληλότητα και επεξεργασία των αποτελεσμάτων. Σε περίπτωση που ο σχολικός χρόνος δεν επαρκέσει, οι ομάδες θα πρέπει να συνεχίσουν την αναζήτησή τους σε εξωδιδασκτικό χρόνο. Την επικοινωνία των μαθητών και, γενικότερα, την προετοιμασία των παραγόμενων κειμένων μπορεί να υποστηρίξει το wiki της τάξης (το ιστολόγιο ή όποιο εργαλείο του web 2.0 κρίνει ο εκπαιδευτικός ότι προσφέρεται). Σε ειδική σελίδα έχει αναρτηθεί κειμενικό υλικό (βλ. παραπάνω: κείμενα), το οποίο μπορεί να εμπλουτιστεί και με τα αποτελέσματα της αναζήτησης των μαθητών.

Β' φάση: Παραγωγή κειμένων (2 ώρες), εργασία σε ομάδες, εργαστήριο πληροφορικής ή εναλλακτικά αίθουσα με ισάριθμους των ομάδων υπολογιστές:

Οι ήδη διαμορφωμένες ομάδες προχωρούν τώρα στη σύνθεση των κειμένων τους. Έχει τονιστεί από την προηγούμενη φάση πόσο σημαντικό είναι για την εξασφάλιση χρόνου να έχει γίνει η προεργασία των κειμένων. Ο υπολογιστής επιστρατεύεται κυρίως ως μέσο πρακτικής γραμματισμού, στο περιβάλλον του οποίου οι μαθητές δημιουργούν τα κείμενά τους. Έχουν ήδη από την προηγούμενη φάση συζητήσει και καταλήξει για το λογισμικό ή τον συνδυασμό των λογισμικών που θα αξιοποιήσουν (λ.χ., επεξεργαστής κειμένου ή συνδυασμός επεξεργαστή και [Wordle](#)). Εφόσον το θέμα αφορά λέξεις-φράσεις, οι ομάδες μπορούν να αναζητήσουν τη σημασία και την ιστορία τους σε ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά, επίσημα (λ.χ., στα λεξικά της [Πύλης](#)), και «ανεπίσημα» (λ.χ., στο <http://www.slang.gr/>) καθώς και στη μηχανή

αναζήτησης της [Google](#) και να συγκρίνουν αποτελέσματα. Μπορούν, επιπλέον, να αναζητήσουν και να αξιοποιήσουν εικονιστικό υλικό από το διαδίκτυο που θα εντάξουν σε κατάλληλη θέση στο κείμενό τους. Η κατασκευή των κειμένων σε ψηφιακό περιβάλλον παρέχει τη δυνατότητα της πολυτροπικότητας, αλλά και της άμεσης διόρθωσης (ορθογράφος και παρακολούθηση αλλαγών) και αναδιαμόρφωσης, τα οποία γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο των ομάδων με στόχο την καλύτερη δυνατή εκδοχή. Στο φύλλο εργασίας παρέχονται οδηγίες σχετικές με τη διαδικασία της γραφής και την οργάνωση των κειμένων. Το σκεπτικό δεν είναι να περιορίσουν τη δημιουργικότητα, την έμπνευση ή την αυτενέργεια των μαθητών, αλλά να τους διευκολύνουν και να τους υποστηρίξουν. Το ζητούμενο πάντως είναι να αποτυπωθεί ένας προβληματισμός για επίκαιρα ζητήματα, φαινόμενα, στάσεις και ιδεολογίες. Με το πέρας της διαδικασίας αποθηκεύουν την εργασία τους και την ανεβάζουν στην κατάλληλη σελίδα του wiki.

Ο εκπαιδευτικός αφήνει περιθώρια πρωτοβουλιών και αυτενέργειας στους μαθητές, επιτρέποντας σ' αυτούς να διαχειριστούν τα προβλήματα που ανακύπτουν και παρεμβαίνοντας μόνο σε περίπτωση που είναι αναγκαία η παρέμβασή του. Βεβαίως, όπως και στην προηγούμενη φάση, παρατηρεί διακριτικά την πορεία των εργασιών, επιλύει απορίες, ενθαρρύνει και γενικά έχει έναν υποστηρικτικό ρόλο. Έχει θέσει το χρονικό πλαίσιο και υπενθυμίζει, εφόσον χρειαστεί, την τήρησή του από τις ομάδες.

Γ' φάση: (1 ώρα), ολομέλεια, αίθουσα εξοπλισμένη με διαδραστικό πίνακα ή με υπολογιστή και προβολικό:

Η φάση αυτή προϋποθέτει τη διόρθωση των μαθητικών κειμένων από τον εκπαιδευτικό και τη συνεργασία των εκπροσώπων των ομάδων, σε εξωδιδασκτικό χρόνο, για τη δημιουργία παρουσίασης με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα άρθρα των μαθητών, ειδικότερα για τις λέξεις-φράσεις που επιλέχθηκαν και την εικόνα της εποχής και της κοινωνίας που αυτές προβάλλουν. Η ψηφιακή μορφή των κειμένων και η δυνατότητα για περαιτέρω επεξεργασία βοηθά πολύ τη βελτίωση των

κειμένων, έπειτα από τη διόρθωση-σχολιασμό του εκπαιδευτικού και την ανάρτηση εκ νέου στο wiki. Έτσι τα κείμενα είναι διαθέσιμα στην κοινότητα και αποτελούν τη βάση για τη συνεργασία των εκπροσώπων με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων και τον σχεδιασμό της ζητούμενης παρουσίασης. Ένας μαθητής από την ομάδα των εκπροσώπων μπορεί να κάνει την αρχή δημιουργώντας την αρχική εκδοχή της παρουσίασης και να την ανεβάσει στο wiki για περαιτέρω επεξεργασία από τα υπόλοιπα μέλη. Στον χώρο των σχολίων μπορούν να κατατεθούν σχόλια και παρατηρήσεις και να αναπτυχθεί ασύγχρονη συζήτηση σχετικά με το τελικό παραδοτέο, στο οποίο, βεβαίως, μπορούν να συμμετάσχουν και ο εκπαιδευτικός και οι υπόλοιποι μαθητές. Είναι σημαντικό να συμφωνηθεί το χρονοδιάγραμμα για την ετοιμασία της παρουσίασης και να τηρηθεί. Εναλλακτικά, για την από κοινού επεξεργασία της παρουσίασης μπορεί να αξιοποιηθεί το GoogleDrive και, αφού ολοκληρωθεί, να αναρτηθεί στο wiki.

Στη συνέχεια διατίθεται μία διδακτική ώρα στην τάξη για την παρουσίαση και τη συζήτηση στην ολομέλεια. Πιθανοί άξονες συζήτησης είναι οι λέξεις -φράσεις που επιλέχθηκαν από τους μαθητές, η προέλευσή τους, η συχνότητά τους στα μαθητικά άρθρα -με την έννοια ότι κάποιες μπορεί να εμφανίζονται σε περισσότερα του ενός- η/οι σημασία/ες που αποκτούν, τα χαρακτηριστικά αυτών που τις χρησιμοποιούν, τα χαρακτηριστικά της εποχής και της κοινωνίας που τις ανέδειξαν, αλλά και η ικανότητα των μαθητών (επάρκεια, εμπάθυση, ευστοχία σχολιασμού), μέσω των άρθρων τους, να ενημερώσουν και να προβληματίσουν.

Κατά τη φάση αυτή ο εκπαιδευτικός κρατά ρόλο συντονιστή, παρεμβαίνει πιθανόν θέτοντας ανοιχτά ερωτήματα και αναπλαισιώνει τα σημεία της συζήτησης που κρίνει ότι παρουσιάζουν ενδιαφέρον και βοηθούν τον αναστοχασμό των μαθητών.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α΄ φάση: επεξεργασία

Θεματικός άξονας: *Οι λέξεις-φράσεις της χρονιάς (2013)*

Η τάξη μας αναλαμβάνει να επεξεργαστεί ένα αφιέρωμα για τις λέξεις-φράσεις του 2013, που διακινήθηκαν κυρίως στον χώρο των ΜΜΕ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με στόχο την ανάπτυξη ενός ευρύτερου προβληματισμού για το κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον που τις ανέδειξε.

Επισκεφθείτε τις παρακάτω ιστοσελίδες, οι οποίες παρέχουν υλικό σχετικό με το υπό διερεύνηση θέμα:

[Η λέξη της χρονιάς](#), άρθρο του Oxford Dictionary για τη δημοφιλέστερη λέξη του 2013.

[Top Word of 2013: '404' followed by fail!, hashtag, @pontifex, and The Optic](#), έρευνα του Global Language Monitor.

[Σαξές στόρι, η λέξη του 2013!](#), άρθρο δημοσιευμένο στο ιστολόγιο του Σαραντάκου.

[Γκραν σουξέ, ακόμα πληρώνουμε](#), άρθρο για τη δημοφιλέστερη φράση της χρονιάς σύμφωνα με το ιστολόγιο του Σαραντάκου.

[Η λέξη της χρονιάς](#), άρθρο στο ιστολόγιο Protagon.gr.

Συζητήστε στο πλαίσιο της ομάδας σας για τις λέξεις-φράσεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και για τις οποίες θα θέλατε να εκφράσετε τον προβληματισμό σας. Θα ήταν σκόπιμο να ανοίξετε στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή ένα αρχείο word, στο οποίο θα καταγράφετε τις παρατηρήσεις και τα σχόλιά σας. Αφού καταλήξετε σε αυτή που σας κεντρίζει περισσότερο, αναζητήστε στο διαδίκτυο (με λέξη αναζήτησης τη συγκεκριμένη λέξη-φράση) πληροφορίες, λήμματα σε ηλεκτρονικά λεξικά, ειδήσεις, εικονιστικό υλικό και ό,τι θεωρείτε σημαντικό για τη σύνθεση του άρθρου σας.

Η αναζήτηση θα πρέπει να γίνει με κριτήριο την καταλληλότητα των εμφανιζόμενων αποτελεσμάτων και τη συνάφειά τους με τον επιδιωκόμενο επικοινωνιακό σκοπό.

Θυμίζω ότι αυτό που ενδιαφέρει είναι η αποτύπωση ενός προβληματισμού για την

εποχή και την κοινωνία που την ανέδειξε. Επομένως, δεν αρκεί η λογική της αντιγραφής-επικόλλησης, αλλά η επεξεργασία και ερμηνεία των αποτελεσμάτων και η οργανική και συνεκτική ένταξή τους στο άρθρο σας. Λ.χ., η αναζήτηση σε ηλεκτρονικά λεξικά μπορεί, εκτός από την καταγραφή της σημασίας, να αποτυπώσει και την ιστορία και την εξέλιξη της σημασίας τους. Οι ειδήσεις και τα δημοσιογραφικά άρθρα μπορούν να αναδείξουν όχι μόνο την επικαιρότητα και δημοτικότητα τους, αλλά και τις κοινωνικές-επικοινωνιακές περιστάσεις που συνέβαλαν στην προβολή της. Η επιλογή των εικόνων μπορεί, τέλος, να υποστηρίξει και να αναδείξει τον προβληματισμό σας και γενικότερα τους επικοινωνιακούς σας στόχους.

Αν δεν ολοκληρώσετε την αναζήτησή σας, μπορείτε να την συνεχίσετε σε εξωδιδασκτικό χρόνο. Μπορείτε να επικοινωνείτε, ως προς αυτό, με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας μέσω του wiki.

Στο ανοιχτό αρχείο μπορείτε να κρατάτε σημειώσεις και παρατηρήσεις σχετικά με την αναζήτησή σας αυτή.

Β' φάση: παραγωγή κειμένου

Επιλέξατε τη λέξη ή τη φράση που σας εμπνέει; Ωραία! Ήρθε η ώρα να γράψετε το δικό σας άρθρο με σκοπό να εκφράσετε τις σκέψεις σας και να αποτυπώσετε σ' αυτό τον προβληματισμό σας. Για να οργανώσετε τις σκέψεις και τον λόγο σας μπορείτε να λάβετε υπόψη και τις παρακάτω οδηγίες:

- Αρχικά, μπορείτε να ασχοληθείτε με την ετυμολογία και την ιστορία της λέξης-φράσης. Αν δεν είναι ελληνική, θα πρέπει να αποδώσετε στα ελληνικά τη σημασία της. Έχει αλλάξει η σημασία της στη διάρκεια των χρόνων; (Εδώ μπορείτε να αξιοποιήσετε τα λεξικά, έντυπα ή/και ψηφιακά. Μπορείτε να ανατρέξετε, λ.χ., στο [Λεξικό της Κοινής Ελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη σε ηλεκτρονική μορφή](#) ή σε άλλο της επιλογής σας.)

- Ποια ή ποιες σημασία/ες αποκτά σήμερα η λέξη/φράση; Πώς συνδέεται η σημασία (ή οι σημασίες) με τη σημερινή κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα; Ποιο γεγονός ή ποιο φαινόμενο την ανέδειξε;
- Καταθέστε τις δικές σας σκέψεις-σχόλια για τα χαρακτηριστικά της εποχής μας (που ανέδειξαν τη συγκεκριμένη λέξη-φράση).
- Το άρθρο σας θα πρέπει να κυμαίνεται στις 300-350 λέξεις.
- Εισάγετε εικόνα ή εικόνες στα σημεία που θεωρείτε ότι συνομιλούν με το γραπτό κείμενο και αναδεικνύουν τον προβληματισμό σας.
- Καθώς γράφετε, συζητήστε στην ομάδα σας τις πιθανές και καταλληλότερες εκφραστικές εκδοχές καθώς και τις υπογραμμισμένες λέξεις από τον ορθογράφο.
- Όταν κρίνετε ότι ολοκληρώσατε με επιτυχία το άρθρο σας, ανεβάστε το στο wiki.

Καλή επιτυχία!

Γ' φάση: Συμπεράσματα

Στη φάση αυτή ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας θα πρέπει να συνεργαστεί με τους εκπροσώπους των άλλων ομάδων με σκοπό, έπειτα από την ανάγνωση όλων των άρθρων, να καταλήξετε από κοινού σε συμπεράσματα όπως: ποιες λέξεις-φράσεις «πρωταγωνίστησαν» στα άρθρα και ποια είναι η προέλευσή τους; Είναι νέες ή έχουν ιστορία; Υπάρχουν κάποιες που εμφανίζονται σε περισσότερα του ενός και ποιες είναι αυτές; Πώς ερμηνεύετε αυτά τα ευρήματα; Αποτυπώνουν κάτι γι' αυτά που σας απασχολούν και σε ποιο βαθμό; Ποια εικόνα διαμορφώνουν οι λέξεις αυτές για την εποχή μας και τη χώρα μας; Οι λέξεις αυτές συνδέονται με συγκεκριμένες ομάδες χρηστών; Και αν ναι, ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους;

Τελικό προϊόν: η δημιουργία μιας παρουσίασης (ppt: 8-12 διαφάνειες) στην οποία θα δίνονται με ευσύνοπτο και εύληπτο τρόπο τα συμπεράσματά σας. Η παρουσίασή σας θα αποτελέσει τη βάση της συζήτησής μας στην ολομέλεια. Προσπαθήστε στο κείμενό σας να συνδυάσετε με τρόπο λειτουργικό γραπτό κείμενο (με κατάλληλες

γραμματοσειρές και χρώματα), εικόνες, εικονίδια, γραφήματα κ.ά., ώστε να πετύχετε το καλύτερο επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να εργαστείτε σε εξωδιδασκτικό χρόνο. Για τη συνεργασία σας μπορείτε να αξιοποιήσετε το wiki, αναρτώντας το αρχικό σχέδιο, βελτιώνοντας αυτό σταδιακά και από κοινού, αξιοποιώντας και τον χώρο κατάθεσης σχολίων.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η ιδέα μπορεί να επεκταθεί χρονικά και να εξελιχθεί στη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς. Μπορούν να διαμορφωθούν αντίστοιχες ομάδες με τους μήνες του σχολικού έτους (από Σεπτέμβριο μέχρι Απρίλιο). Η κάθε ομάδα παρακολουθεί την ειδησεογραφία (τηλεοπτική, έντυπη, διαδικτυακή) του μήνα που της αντιστοιχεί και συγκεντρώνει τις λέξεις-φράσεις που προβάλλονται εμφατικά από τα ΜΜΕ και σχετικό δημοσιογραφικό υλικό. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς οργανώνεται ένα αφιέρωμα για τις δημοφιλέστερες λέξεις-φράσεις και οι ομάδες παρουσιάζουν και σχολιάζουν το υλικό που συγκέντρωσαν και επεξεργάστηκαν.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι γλωσσοδιδασκτικές προσεγγίσεις που υπόκεινται της πρότασης και οι κονστрукτιβιστικές και ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες βοηθούν τους μαθητές να αναπτύξουν ενεργό μαθησιακό ρόλο και μέσω αυτού να αντιληφθούν το ρόλο της γλώσσας ως ζωντανού οργανισμού, αλλά και το ρόλο της τεχνολογίας στη διαμόρφωση της γλωσσικής και ευρύτερης επικοινωνιακής και κοινωνικής πραγματικότητας. Βεβαίως, η απομάκρυνση από παγιωμένες πρακτικές σχετικά με τη διδασκαλία του λεξιλογίου και από τη στενή –και εν πολλοίς διεκπεραιωτική– προσέγγιση της διδακτέας ύλης ενδέχεται να δημιουργήσει αμηχανία και δυσκολία σε μαθητές, αλλά και εκπαιδευτικούς, με εδραιωμένα σχήματα για τον ατομικό χαρακτήρα της μάθησης, τη γραμμική και αυστηρή προσέγγιση του σχολικού εγχειριδίου και τη φροντιστηριακού τύπου διδασκαλία του γλωσσικού υλικού. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει σταδιακά να εξοικειώσει τους μαθητές με ομαδοσυνεργατικές, ενεργητικές και ανακαλυπτικές μαθησιακές διαδικασίες και να συμβάλει ενεργά στη διαμόρφωση συνεκτικών δεσμών στο πλαίσιο της κοινότητας. Υπό αυτή την προϋπόθεση μπορεί να λειτουργήσει και το wiki (ή άλλο περιβάλλον του Web 2.0) ως χώρος αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας των μαθητών σε

εξωδιδασκτικό χρόνο. Στη δυσκολία ενός τέτοιου εγχειρήματος έρχεται να προστεθεί το φορτωμένο σχολικό και εξωσχολικό πρόγραμμα των μαθητών και γενικότερα η χρησιμοθηρική αντίληψη για την εκπαιδευτική διαδικασία. Τέτοιοι περιορισμοί δεν είναι δυνατόν να αγνοηθούν· αποτελούν όμως πρόκληση για τον εκπαιδευτικό να επαναδιαπραγματευθεί με τους μαθητές του το νόημα και τα κίνητρα της μάθησης.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Θεωρητικό πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και αξιοποίηση των ΤΠΕ: Ο υπολογιστής ως μέσο πρακτικής γραμματισμού και οι πολυγραμματισμοί. Στο *Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02*. 2η έκδοση. Πάτρα: ΕΑΙΤΥ.

Κωστούλη, Τ. 2001. Κειμενοκεντρική προσέγγιση και γλωσσικό μάθημα. http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e5/index.html [05.03.2014].

Mayer, R.E. 1992. *Thinking problem solving cognition*. U.S.A.: W.H. Freeman and Company.

Σεφερλή, Π. 2013. *Ταχύτητα-Βραδύτητα*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Β' Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.